

Sociaal verzekeringsrecht

---

51. CRvB 9 december 1997, nr. 96/6792 ABW

(Kasdorp, Van der Kolk-Severijns, Olde Kalter)

(met aantekening van mr. N.P.M. Thijssen)

Art. 7 ABW (tekst tot 1 januari 1996); art. 7 en 8 BLN (tekst tot 1 januari 1996)

De contante waarde van de vordering uit hoofde van pensioenverrekening dient onder de ABW als geldend tot 1 januari 1996 als vermogen te worden aangemerkt óók indien uitgestelde pensioenverrekening is overeengekomen.

UITSPRAAK

in het geding tussen C.C.M.R te H, appellante, en het College van burgemeester en wethouders van de gemeente Heemskerk, gedaagde.

AANTEKENING

1. Tussen de ex-echtgenoten was overeengekomen dat pensioenverrekening zou worden gerealiseerd door het te verrekenen bedrag actuariel om te rekenen in zes jaarlijkse gelijke termijnen die gedurende zes achtereenvolgende jaren moesten worden voldaan. De CRvB beantwoordde de vraag of voor het toepassen van de 'middelentoets' van art. 1, eerste lid van de Algemene Bijstandswet volgens de tot 1 januari 1996 geldende tekst (de ABW-oud) de voorwaardelijke vordering op de ex-echtgenoot uit hoofde van uitgestelde pensioenverrekening als 'vermogensbestanddeel' (art. 7, eerste lid, aanhef en onder b ABW-oud, inzake het vrijgestelde 'bescheiden vermogen', gelezen in verband met art. 8, eerste lid van het Bijstandsbesluit landelijke normering volgens de tot 1 januari 1996 geldende tekst, het 'BLN-oud') of als 'inkomensbestanddeel' (art. 1, eerste lid ABW-oud gelezen in verband met art. 9 van het BLN-oud) in aanmerking diende te worden genomen. De uitspraak is vanuit rechtssystematisch oogpunt interessant omdat het vermogensrechtelijk karakter van pensioenverrekening op gespannen voet staat met het 'behoeftebeginsel' van art. 1, tweede lid, ABW-oud (zie aant. 14.1 bij art. 1 ABW-oud in *Sociale voorzieningen*, ABW (oud), Kluwer, losbl. ed.) en het beginsel van de 'complementariteit' dat ten grondslag ligt aan art. 7 ABW-oud (a.w., aant. 1 bij art. 7 ABW-oud).

2. Onder de financiële 'middelen' in de zin van art. 1, eerste lid ABW-oud zijn 'alle vermogensbestanddelen' van de (potentiële) bijstandsgerechtigde begrepen (a.w., aant. 4.1 bij art. 1 ABW-oud; zie bijvoorbeeld HR 2 december 1977, JABW 1978/11). Het moet gaan om vermogensbestanddelen waarover men feitelijk kan beschikken in die zin dat deze middelen on-

middellijk voor de dekking van bestaanskosten beschikbaar zijn (a.w., aant. 4.1 bij art. 1 ABW-oud; vgl. RvS, Afd. geschillen van bestuur 5 december 1988, JABW 1989/75). Een niet-afdwingbare vordering behoort niet tot het 'inkomen', maar tot het 'vermogen' zodat uitsluitend de vermogenstoets dient te worden uitgevoerd (RvS, Afd. bestuursrechtspraak 18 april 1994, JABW 1994/187). Een voorwaardelijke vordering behoort tot de 'middelen' in de zin van art. 1, eerste lid ABW-oud. In afwachting van het opeisbaar worden van de voorwaardelijke vordering kan voorlopige bijstand worden verleend (a.w., aant. 4.1 bij art. 1 ABW-oud).

3. In de door de CRvB berechte situatie had de ex-vrouw een voorwaardelijke vordering uit hoofde van pensioenverrekening op haar ex-echtgenoot die in 6 achtereenvolgende jaren voor een evenredig deel opeisbaar werd. In theorie zou deze vordering in het kader van de middelentoets (de inkomens- en vermogenstoets) op drie verschillende wijzen in aanmerking kunnen zijn genomen:

- a. de contante waarde van de voorwaardelijke vordering viel in het jaar waarin de voorwaardelijke vordering ontstond onder de *vermogenstoets* van art. 7, eerste lid, onder b ABW-oud gelezen in verband met art. 8 BLN-oud;
- b. ieder jaar gedurende de zes jaar waarover de voorwaardelijke vordering voor een evenredig deel opeisbaar zou worden was sprake van een vermogensaanwas waardoor ieder jaar opnieuw de vermogenstoets op grond van art. 7, eerste lid, onder b ABW-oud gelezen in verband met art. 8 BLN-oud zou dienen te worden uitgevoerd;
- c. de feitelijk genoten jaarlijkse betalingen worden in het jaar van betaling onder de *inkomenstoets* van art. 1, eerste lid ABW-oud gelezen in verband met art. 9 BLN-oud gebracht.

4. De CRvB paste de vermogenstoets toe als hiervoor aangegeven onder 3a. Doordat de CRvB de gedeeltelijke voorwaardelijke vordering aanmerkte als vermogensbestanddeel kon de vrouw gebruik maken van de vrijlating van het 'bescheiden vermogen' (art. 8 BLN-oud). Omdat de contante waarde van de periodiek te verrichten betalingen aanzienlijk minder bedroeg dan het vrijgestelde 'bescheiden vermogen' van art. 7, eerste lid, aanhef en onder b, ABW-oud, viel dit vermogensbestanddeel geheel onder deze vermogensvrijstelling. Het praktische gevolg van het oordeel van de CRvB was dat het voorwaardelijk recht op pensioenverrekening feitelijk niet leidde tot korting van de bijstandsuitkering op grond van de vermogenstoets. De uitspraak is in lijn met eerdere jurisprudentie (HR 21 oktober 1983, JABW 1984/31 waarin werd beslist dat een vordering onder een vervaltermijn van vijf jaar al in het jaar waarin de vordering ontstaat in het kader van de vermogenstoets in aanmerking dient te worden genomen en RvS, voorzitter afd. rechtspraak 21 februari 1985, AB 1985/506 waarin werd beslist dat in de situatie waarin een perceel grond tot een ten gevolge van echtscheiding ontbonden huwelijksgoederengemeenschap behoort, de aan de bijstandsaanvrager toe te rekenen waarde in het kader van de vermogenstoets in aanmerking dient te worden genomen; anders ten aanzien van een vordering uit hoofde van schenking die opeisbaar wordt na het overlijden van degene die de schenking deed, KB 26 mei 1987, JABW 1987/344).

5. Vanuit pensioenrechtelijk oogpunt in combinatie met de jurisprudentie waaruit blijkt dat voor het uitvoeren van de middelentoets van 'beschikbare' middelen moet worden uitgegaan zou moeten worden gepleit voor de hierboven onder 3b bedoelde variant. Vanuit sociaal-verzekeringsrechtelijk oogpunt diende in deze procedure de vraag te worden beantwoord of de periodieke betalingen uit hoofde van uitgestelde pensioenverrekening onder het begrip 'alle inkomsten' als bedoeld in art. 9 BLN-oud vielen of onder het begrip 'vermogen' als bedoeld in art. 7, eerste lid, onder b, ABW-oud respectievelijk art. 8 BLN-oud. Deze vraag klemde te meer daar partijen in het kader van een boedelscheiding gehele of gedeeltelijke 'afkoop' van

alimentatie konden overeenkomen. Daarbij werd de afkoopsom voldaan door toedeling aan de alimentatiegerechtigde van een groter deel van de te verdelen ontbonden huwelijksgoederengemeenschap dan aan de alimentatieplichtige werd toebedeeld.

6. Uit de jurisprudentie blijkt dat de wijze waarop de middelentoets van art. 1, eerste lid ABW-oud moet worden toegepast ook kan afhangen van de bestemming die aan de middelen die aan de (potentiële) bijstandsgerechtigde toekomen is gegeven (CRvB 17 januari 1995, gepubliceerd in ABW onder nr. 1994/290 en de JABW onder nr. 1995/192). In het kader van pensioenverrekening kan ik mij op basis van die jurisprudentie voorstellen dat betalingen uit hoofde van periodieke pensioenverrekening voor de verrekeningsgerechtigde als 'inkomen' golden. Dit is met name voorstelbaar indien een systeem van uitgestelde pensioenverrekening was overeengekomen met als doel de aan de (potentiële) bijstandsgerechtigde toekomende vermogensaanwas feitelijk om te zetten in periodieke uitkeringen voor kosten voor levensonderhoud (het onder 3c bedoelde systeem). Wanneer voor uitgestelde pensioenverrekening door middel van periodieke betalingen was gekozen omdat de verrekeningsplichtige betaling van het bedrag ineens niet kon opbrengen, zou kunnen worden geoordeeld dat sprake was van een jaarlijkse vermogensaanwas zodat het onder 3b geschetste systeem zou moeten hebben gegolden.

7. De ABW-oud is met ingang van 1 januari 1996 vervangen door de 'Abw-nieuw'. De inkomensstoets is opgenomen in art. 47 Abw-nieuw, de vermogenstoets in art. 51 Abw-nieuw. De vraag rijst welke van de onder 3 geschetste systemen voor het in aanmerking nemen van bedragen die een (potentiële) bijstandsgerechtigde uit hoofde van uitgestelde pensioenverrekening zal ontvangen sinds 1 januari 1996 geldend recht is. Uitgangspunt van de Abw-nieuw is dat 'inkomen' dient te worden toegerekend aan de periode waarop het betrekking heeft (zie *Sociale voorzieningen*, Abw, losbl. ed, Kluwer, aant. 2 bij art. 47 Abw-nieuw). In art. 47, tweede lid, Abw-nieuw is uitdrukkelijk bepaald dat *'middelen die het karakter hebben van uitgesteld inkomen ... in aanmerking (worden, toevoeging WPMT) genomen na de periode waarin deze zijn verworven'*. Moeten bedragen ontvangen uit hoofde van uitgestelde pensioenverrekening voor de toepassing van de Abw-nieuw als 'inkomen' of als 'vermogen' moeten worden beschouwd? Uit de wetsgeschiedenis volgt naar mijn mening niet dat betalingen uit hoofde van uitgestelde pensioenverrekening onder de Abw-nieuw op andere wijze in aanmerking zouden moeten worden genomen dan onder de ABW-oud. Dit wordt mogelijk bevestigd door CRvB 17 december 1996, JABW 1997/30 waaruit bleek dat de opname van een zeker bedrag aan geld van een bankrekening met het oogmerk te voorzien in levensonderhoud als 'inkomen' moet worden aangemerkt. De bijstandsgerechtigde had aangevoerd dat het om een voorschot op het te verdelen gemeenschappelijk vermogen in het kader van de ophanden zijnde echtscheiding ging. Omdat het bedrag werd opgenomen om te voorzien in de behoefte van het levensonderhoud faalde dit verweer. Ik zou mij kunnen voorstellen dat het verweer wél was geslaagd, indien het opgenomen bedrag niet (onmiddellijk) voor levensonderhoud was aangewend. Echt duidelijk lijkt mij een en ander overigens ook weer niet.

8. Ik concludeer dat het vanuit pensioenrechtelijk oogpunt zowel onder de ABW-oud als de Abw-nieuw het meest zuiver zou zijn periodieke betalingen uit hoofde van pensioenverrekening aan te merken als vermogensaanwas in het jaar waarin de betaling opeisbaar wordt (het onder 3b geschetste systeem). Om te voorkomen dat in het kader van een echtscheiding de vermogenstoets op eenvoudige wijze kan worden ontweken, wordt in de jurisprudentie op basis van de ABW-oud en naar verwachting ook onder de Abw-nieuw het onder 3a geschetste systeem gevolgd waarbij de contante waarde van de periodieke betalingen in aanmerking

wordt genomen in het jaar waarin uitgestelde pensioenverrekening wordt overeengekomen. Dit standpunt is vanuit juridisch oogpunt naar mijn mening niet het meest zuivere. Het is vanuit praktisch oogpunt (voorkoming van fraude) wel bepleitbaar.

9. Uitkeringen door een uitvoeringsorgaan of een vereveningsplichtige gedaan aan een (potentiële) bijstandsgerechtigde die tevens vereveningsgerechtigde is (art. 2, tweede lid, respectievelijk zesde lid Wet verevening pensioenrechten bij scheiding) dienen naar mijn mening op basis van de *inkomenstoets* van art. 1, eerste lid, ABW-oud gelezen in verband met art. 9 BLN-oud respectievelijk art. 47 Abw-nieuw in aanmerking te worden genomen. Pensioenverevening heeft immers geen *vermogensrechtelijk*, maar *verzorgingsrechtelijk* karakter (vgl. art. 1:94, vierde lid, BW).

W.P.M. Thijssen